

ДУШАНУ КОВАЧЕВИЋУ, АНТИРАТНОМ ПРОФИТЕРУ И ПРИДВОРНОМ
ТРАГИКОМИЧАРУ, УЗ ЈЕДНО ЗРНО ЖАЛА

Не умедосте отићи ко човек

Можда баш тако и приличи члану те Академије која се самоукинула да би осигурала редовну апанажу, том друштву кукавичких и себичних стараца. Стали сте иза таквих патетичних фраза и целомудрених општих места да се ваша мајсторија претворила у свињарију. Допустили сте себи да многострадалном народу држите предавања о томе да се деца не рађају за погибел, као да су досадашњи ратови били наш избор и као да су од нас зависили. Као да смо их могли избећи и као да ћемо моћи да избегнемо будуће. И зашто подмећете да српско непризнавање отимања Косова аутоматски значи рат, и то сутра? Показали сте да вам живот без части није неподношљив и добићете га. Остаћете управник позоришта и имаћете пуно вискија, добићете и боље место у ложи, можда постати и колонијални министар културе. Штета. А могли смо се растати ко људи

Пише: Дејан Булајић

О Душану Ковачевићу, истакнутом драмском писцу и сценаристи, не треба много говорити да би људима било јасније о коме се ради. Он је имао привилегију, истина

заслужену, да се замашно дело појави као шифра његовог живота, што је многе завело у стицању реалног става о њему самом. Уосталом, и сам припадам онима који су свој сценски укуси брусили и на делима које је он писао, поучен неким његовим ликовима у којима је снага просте човечности умела да надвлада време, са свим пратећим изазовима. Признајем, а никада нисам ни крио, да би ми се суза у оку зацарила када би, у *Професионалцу*, Теја гласно читао мајкино писмо, давно упућено.

Такве личности имају снагу утицаја и велики број људи је спреман да их следи у израженим ставовима. Зато није лако суочити се са нечим што долази од таквих људи, а што вас у старту тера на отпор. То је онај непогрешиви осећај који се буди када сте затечени, када не знате како реаговати снагом свог искуства, да ли се мирити или одбацити. То је оно биће у нама, које нас не вара и боље од нас самих разуме пред чиме се налазимо.

Такав су доживљај многи имали када су прочитали Ковачевићеве опсервације на тему „заштита српске деце пред злоупотребом јалових ратника”. У свом надахнутом и за њега самог ретко неравнодушном исказу, подучио нас је томе да је све боље од страдања наше деце, а поготово ако се ради о теми која је виталног академика очигледно већ прилично уморила, као што је Косово и Метохија.

Рече он и остаде жив. И не само то – добио је одмах бројне похвале, а посебно од оних који му иначе нису много драги. Ако ништа друго, поново је могао да се увери да и није толико другачији од њих, како многи мисле, а и он сам.

У таквим ситуацијама људи просто пожелеле да понешто кажу, или упитају човека у чије су се ставове некада уздали. Па и ако знамо да та питања до њега неће допрети, ипак ћемо, због сопствене унутрашње тежње, због трагања за простим олакшањем, изговорити гласно понеку мисао.

Дакле, поштовани господине Ковачевићу, не сумњајући да имате искрене намере према својој земљи и народу, ипак бисмо вас замолили за неке одговоре.

Ако се слажете – сукоби су нешто двосмерно и у њима учествују макар две стране. Не чини ли вам се да *ваш* став, ако га неко узима у целини као *наш*, читава нашу страну

доводи до бесмисла? Мислите ли заиста да смо ствар решили на прави начин, ако једнострано објавимо да „немамо деце за ратовање”, што у преводу на свакодневни језик значи да смо неспремни за борбу? Шта ћемо, господине Ковачевићу ако она друга страна, којој је већ самој са собом тесно на Косову и Метохији, а деце има довољно, одлучи да се још мало прошири, рецимо до Ниша, што је већ поставила као свој путоказ? Шта ћемо ако та друга страна, простим рефлексом природе, осети слабост свога противника и одлучи, што је такође сасвим природно, да ту слабост искористи? Коначно, ако се већ Ниш нуди на изволте, што не би покушали да ствар реше за сва времена, аутопутем до Београда, јер пред собом неће имати „српску децу” која ће им стајати на путу? Имате ли већ спремних неколико мудрих реплика, ако вам у догледно време неко од њих закуца на врата београдског дома, или сте можда већ почели да учите основе албанског језика, за сваки случај? Они ће то умети да цене као израз добре воље.

ВЕРУЈЕ ЛИ ЦИНИК У НЕШТО

Мислите ли, господине Ковачевићу, да је такав епилог немогућ? Ако јесте, због чега је немогућ? Постоје три ствари које се намећу као озбиљан одговор – прва, да сами Шиптари немају тако велики апетит према српској земљи и да Србе, заправо, не би сравнили са земљом ако им се укаже прилика, како то многи мисле. Друга је у томе, да као судбински срећници имамо харизматичног вођу и његове прилепке, који ће снагом дипломатске мудрости и неупоредиве преговарачке вештине, заситити Шиптаре мрвицама са нашег стола и уз то нам вратити оно што нам је отето. И треће је то, што би ову земљу, ипак, имао ко да брани, чак и по цену великих жртава.

На шта ви типуете, господине Ковачевићу, или можда у глави имате неки четврти сценарио? Признајем, често се код нарочитих ентузијаста може чути уверење да шиптарски пријатељи, које ево и по Србији рекламирају као наше новодобне добронамернике, не би дозволили својим заузданим јуришницима са Косова да се лако прошире по српској земљи, све док у њој имају своје слуге на делу. Веруете ли и ви у то, или вам се можда чини понижавајућом и сама помисао да нам слободу чува неко други? Али не – ви са слободом имате сасвим друге релације.

Дозволите ми зато да сам претпоставим да заправо верујете у онога коме су уши пуне дијалога, јер му тада речи углавном беже са усана, а глава, као да је учвршћена на федер, служи само за климање. Да, ви сте то и потврдили.

У шта заправо верујете, господине Ковачевићу? У његову личност, смисао његових речи, политичку способност, или нешто друго? Ви сте искусан човек који се калио на препознавању различитости у наизглед сличним стварима, па би било добро чути у шта се то уздате када је он у питању?

Но, пре него што одгонетнемо ту дилему, морам вас ипак питати чини ли вам се отужним начин на који промовише идеју о националном дијалогу? Уосталом, не мислите ли да човек који наводно зависи од воље грађана, иако сви данас знамо шта је заправо демократија и колико се о себи заиста народ пита, мислите ли да један такав лик са превише критизерства прилази сопственом народу? Многи ће рећи да у његовим јавно изреченим ставовима о Србима, има више прикривеног презира, него у наступима доказаних српских мрзитеља. И биће у праву. Он прича о нама као о митоманима, као о људима лишеним историјске зрелости, који су успавани на сопственим заблудама, као о кукавицама које су неспособне да се суоче са проблемима, упоређује нас са животињама које забијају главу у песак, итд. Слажете ли се са њим, господине Ковачевићу?

ДИПЛОМАТИЈА БЕСКУЋНИШТВА И ПУСТИЊЕ

Ако се слажете, објасните нам када сте то српске главе затекли под земљом, а да су при том још увек биле живе? У време устанака и ратова за ослобођење? Можда у време Балканских ратова, када су се на Косово и Метохију Срби војнички вратили после неколико векова? Можда током Првог светског рата, када су голготу преживљавали, што на својим имањима, што у врлетима Албаније? Или после њега, када је чувени креатор Југославије, Александар Карађорђевић, почео да показује пожељно лице

југословенства, подилазећи онима који нису крили колико мрзе Србе? Јесмо ли и током Другог рата окретали главу од проблема док су нас черечили усташе, фашисти, балисти и понека савезничка ескадрила? Да ли смо остали самозадовољни после тог рата када је кренуо талас комунистичког реванша по Србији, а стотинама хиљада Срба забрањен повратак на Косово и Метохију? Јесмо ли се можда својом охолошћу замерили Шиптарима у време Брозове свевладе и његових сатрапа, који су темељно припремали терен за Велику Албанију? Можда смо се превише радовали 1974. са новим Уставом, који је развластио Србију од себе саме?

Реците нам, господине Ковачевићу, да ли сте имали жељу да великом српском везиру упутите макар једну замерку за све глупости које немилице изговара, оптужујући сопствени народ, док правда све оно што је прихватио да уради за туђ рачун?

Швајцарским новинарима је рекао да Срби нису спремни за његов пут, али да он неће попуштати. Дакле, треба да попустимо ми, читав народ, захвални што пред собом имамо вођу судбинске снаге, који напokon има довољно одлучности да нас мења. Знате ви добро да није проблем у томе што ми немамо намеру да се мењамо по његовим кројевима, већ што он верује да га је заиста судбина изабрала да са Србима чини што му је воља. То већ није карактеристика политичке дораслости, већ менталне незрелости, мада би многи стручњаци дали прецизнију и тежу дијагнозу његовог стања.

Може ли се заиста веровати тој креатури, која је на сваком кораку свог моралног, политичког, па и сваког другог усавршавања, остављала отужан утисак? Од услужности Шешељу и патриотског позирања, преко понизности пред онима који му сада диригују, до сервилности коју просипа пред свима са којима би се у наше име мирио.

Можемо ли веровати његовим дипломатским способностима, оним истим којима нам је донео Бриселски споразум, чија је сценографија била таква да сте му могли позавидети на томе? Сећате се вероватно и сами оних заврнутих рукава и строгог погледа са којим су се вратили из Брисела, обављена посла, да би пар дана после тога забранили Уставном суду да се о њиховим подвизима изјасни. Зар све оно што је следило потом не показује какав је он преговарач? Шта смо ми то, или боље рећи Срби на Космету, добили од његових потписа, а шта Шиптари? Питам поново, шта су Срби на Космету добили од његових дипломатских подвига!? Шта су српска деца на Космету добила, осим СМС сервиса за сакупљање новца за народне кухиње? Уосталом, да ли се у вашим тезама о српској деци негде помињу и српска деца на Космету? Хоћу ли погрешити уколико у ваше име изговорим гласно прећутану фразу, да је добро што су уопште живи и да на томе треба и даље интензивно радити?

ИЗМИШЉЕНА РАТОБОРНОСТ ПРИШИВЕНА НА КОЖУ

Коначно, шта је још остало да од њега Шиптари добију, а што је већ обећао? Столицу у УН, потпуно признање, или нешто слично? За то му је већ потребан параван, у виду општенародне подршке, коју ће добити као што добија и изборе, уз понеки неочекивани допринос са стране, као што је случај са вама, Ковачевићу. Можда је то само другосрбијански рефлекс на који сте још увек веома осетљиви и за који дубоко верујете да ће васкрснути у нешто што сте желели, за разлику од овога чему сте и сами допринели, подупирући половњаке, као на ауто-пијаци?

У међувремену, из свег гласа ће декламовати да постоји само једно решење – оно његово, уста ће му бити пуна пацифизма, прича о достигнуј будућности и високом просеку плата, као и гађења на рачун наших уских погледа и наводне ратоборности.

Молим вас, помозите нам да разумемо кога то он, а сада и ви, оптужујете за ратоборно расположење? Народ, који је окапао у ратовима и који у својим родословима још уписује имена која су остала на неком од стратишта? Мислите ли заиста да такав народ жели да ратује? Нико као они који знају како куршуми зује око главе не зна како се те главе губе и они су последњи који би се нечем таквом радовали.

Срби су саковани од ратничког прстења, али ниједан од њих није нашом жељом искован. Ратовали смо зато што смо морали, мимо своје воље и само то упутство познајемо. То је оно, господине Ковачевићу, када неко помисли да му нећете стати на пут, па вам крене у сусрет. Имате ли став о томе? Или можда мислите да је требало другачије? Уосталом, сећам се да је на стогодишњицу Првог светског рата, као једини пригодан филм снимљен *Свети Георгије убива аждаху*, по вашем сценарију. Заиста, била је то савршена прилика да се на достојан начин обележи велико страдање и велика слава српског народа, а нарочито војске. Филмом којим доминира прича о српском регрутовању

инвалида.

ПО МЕРИ ПОЗАДИНСКЕ ФУКАРЕ

Опасно је, господине Ковачевићу, говорити у име народа. Тада се људима отму велике мисли и крупне речи. Ви се бринете за српску децу и добро је да је тако. У њима је наша будућност, наш опстанак, и у томе се слажемо. Али, морам вас подсетити да су се Срби и раније бринули за своју децу. Због њих су и ишли у ратове. Очеви су децу бранили тако што су одлазили из својих кућа у неке удаљене ровове и тамо, нажалост, веома често остављали главе и вољу за животом. То вам кажем као син који има таквог оца и као отац који има таквог сина. А не као хушкач који у име забаве крај ТВ чека вечерњи ратни извештај, са лименком пива у руци и образима надувеним кикирикијем.

Ја, ипак, слутим на шта сте ви мислили. Ратови увек узимају оне најбоље, оне који се не крију иза туђих леђа, већ су предводници. Такви први падају. У Првом рату је таквих отишло толико да се још увек нисмо опоравили. Скупо смо то платили, не само због њихових глава, већ и зато што за њима увелико табанају дивизиони фукаре и ништарија, чији потомци ведре и облаче Србијом већ деценијама. Мислите ли да ћемо им доскочити тиме што ћемо наједном престати да се одупиремо?

Можда се ми ипак не разликујемо толико, господине Ковачевићу. Обојица бисмо бранили своју и српску децу – свако на свој начин. Ја бих волео да поживим и да гледам како ми наследник расте, да му помажем у томе и да будем крај њега када једног дана рашири крила и крене у свет. И тада бих без стида пустио сузу, као и пред оним Тејиним писмом. Нека иде својим путем, како Бог заповеда, а родитељу није судити због мало сете. Ако Бог да, па да тако буде.

А, ако не буде... па неко помисли да ће лако аутопутем до мојих београдских врата – до

њих неће доћи. Можда ћу га и ја дочекати, негде успут, са неколико свеже научених шиптарских фрази, али тек да му кажем где је дошао и одакле се неће вратити, а можда ни ја.

Ето, ту се већ не разумемо, господине Ковачевићу, мада исто желимо. Не бих ја да ризикујем главу, ни своју, ни наше деце, али... како да заборавим да ми је кроз исто прошао деда, прадеда. Ех, господине Ковачевићу... како се само њима живело!

Не разумете ви мене, а није ми ни много жао због тога.

Ево, баш док пишем овај текст паде ми на памет питање које ми већ дуго лебди над вашим делом: која је ваша сцена најупечатљивија? Сада знам... знам. Тренутак, у *Професионалцу*, када Лука скупља ствари и одлази, па каже Теји: „Ако једном будеш видео мог сина Милоша... реци му да смо се растали као људи!”

Чудо је живот, господине Ковачевићу, јер га човек таквим чини.

А шта он друго може него, када крене у сусрет судбини, да то учини како људима доликује. <

Објављено: понедељак, 21. август 2017, 20:16h